

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.002.01.2019

płk Dariusz Adamczyk – Komendant
Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu,
ul. Jana III Sobieskiego 36, 86-100 Toruń

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/069 Szkolenie podoficerów i szeregowych zawodowych w jednostkach szkoleniowych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy
ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz
T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60
lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

<i>Jednostka kontrolowana</i>	Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu, ul. Jana III Sobieskiego 36, 86-100 Toruń ¹
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	plk Dariusz Adamczyk, Komendant Centrum, od 1 stycznia 2015 r. ²
<i>Zakres przedmiotowy kontroli</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Planowanie potrzeb w zakresie szkolenia.2. Zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych w zakresie kadrowym i infrastruktury szkoleniowej.3. Realizacja zadań w zakresie szkolenia oraz działalności szkoleniowo-metodycznej.4. Nadzór i kontrola działalności jednostek szkolnictwa wojskowego.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2016-2018, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
<i>Podstawa prawna podjęcia kontroli</i>	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
<i>Kontrolerzy</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Wiesław Janowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/6/2019 z 9 stycznia 2019 r.2. Andrzej Szulc, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/7/2019 z 9 stycznia 2019 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: „CSAiU” lub „Centrum”.

² Dalej: „Komendant”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Centrum – w okresie objętym kontrolą – realizowało szkolenia żołnierzy zawodowych zgodnie z obowiązującymi regulacjami i w sposób skuteczny.

Prawidłowo przygotowano programy szkolenia dla wszystkich zaplanowanych kursów doskonalenia zawodowego. W tym zakresie określono maksymalne limity na poszczególne szkolenia oraz sprawdzano spełnianie kryteriów przez uczestników szkoleń. Potrzeby szkoleniowe w zakresie odpowiednio wykwalifikowanej kadry instruktorskiej i dydaktycznej zabezpieczono w stanie wystarczającym dla prawidłowej realizacji przewidzianych szkoleń.

Centrum prawidłowo zrealizowało planowane zadania w zakresie szkolenia i działalności szkoleniowo-metodycznej. Objęte kontrolą szkolenia zostały przeprowadzone zgodnie z ich programami oraz w sposób zapewniający realizację celów i założeń określonych w planach i konspektach kursów. NIK pozytywnie ocenia szkolenie instruktorów przeprowadzane bezpośrednio przez przedstawicieli producentów sprzętu i uzbrojenia bojowego, a także opracowanie poradników dotyczących systemu działalności szkoleniowo-metodycznej. W działalności szkoleniowej przestrzegano uregulowań wynikających z tych poradników.

NIK pozytywnie ocenia także badanie poziomu jakości i realizacji celów szkoleń oraz poziomu i jakości działalności metodycznej, które opierało się nie tylko na wewnętrznych działaniach (np. hospitacje, narady szkoleniowe, egzaminy), ale również na badaniu opinii szkolonych żołnierzy.

Zdaniem NIK, dobrym poziomem charakteryzowała się infrastruktura szkoleniowa Centrum, zwłaszcza w zakresie wyposażenia w nowoczesny sprzęt wojskowy o wysokim stopniu ukończenia i wykorzystania w czasie szkoleń.

Prawidłowo i skutecznie prowadzono w Centrum nadzór i kontrolę nad działalnością dydaktyczną. Organizacja kontroli wewnętrznej umożliwiała skontrolowanie wszystkich najważniejszych aspektów procesu szkolenia. Osoby kontrolujące wypełniały swoje obowiązki z należytą starannością i we właściwym czasie, zgodnie z planami i uregulowaniami wewnętrznymi obowiązującymi w CSAiU. Działania kontrolne były dokumentowane we właściwej formie, a wykonanie zaleceń pokontrolnych odpowiednio egzekwowane. Zrealizowano również zalecenia kontroli zewnętrznej. NIK nie wnosi także zastrzeżeń co do sposobu załatwiania skarg kierowanych do Komendanta.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie potrzeb w zakresie szkolenia

Opis stanu faktycznego

1.1. Centrum było jednostką organizacyjną szkolnictwa wojskowego. Do jego głównych zadań należało:

- kształcenie kandydatów na żołnierzy zawodowych w korpusie szeregowych;
- szkolenie specjalistyczne podchorążych (słuchaczy Akademii Wojsk Lądowych we Wrocławiu⁶) oraz absolwentów szkół wyższych – kandydatów na oficerów;
- kształcenie żołnierzy zawodowych na kursach: specjalistycznych, doskonalenia zawodowego, językowych;

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dalej: „AWL”.

- kształcenie ochotników w ramach służby przygotowawczej do Narodowych Sił Rezerwowych⁷;
- szkolenie rezerw osobowych zgodnie z potrzebami Sił Zbrojnych RP.

Struktura organizacyjna Centrum obejmowała:

- cztery sekcje – ochrony informacji niejawnych, metodyki i nauczania, logistyki i służby zdrowia;
- wydział dydaktyczny;
- dywizjon zabezpieczenia;
- pięć ośrodków szkolenia – podstawowego, specjalistycznego, kierowców, strzelców wyborowych i połączonego wsparcia ogniowego;
- wojskową straż pożarną.

Centrum szkoliło żołnierzy w ramach;

- kursów doskonalenia zawodowego w 26 specjalnościach⁸;
- szkolenia specjalistycznego kadetów Szkoły Podoficerskiej Wojsk Lądowych w pięciu specjalnościach⁹;
- szkolenia służby przygotowawczej na potrzeby NSR w 12 specjalnościach¹⁰;
- szkolenia specjalistycznego kandydatów na żołnierzy zawodowych AWL w dwóch specjalnościach¹¹.

(akta kontroli str. 1270-1272)

1.2. Szkolenie żołnierzy zawodowych w Centrum organizowano na podstawie rocznych planów doskonalenia zawodowego, o których mowa w załączniku do decyzji Nr 420/MON Ministra Obrony Narodowej z 12 września 2008 r. w sprawie wprowadzenia w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej systemu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych¹². Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych¹³ zatwierdził na każdy z lat 2016-2018 „Plan doskonalenia zawodowego realizowanego w jednostkach szkolnictwa wojskowego podległych Dowódcy Generalnemu RSZ”¹⁴.

Szef Wydziału Dydaktycznego CSAiU wskazał m.in., że przed zatwierdzeniem planu doskonalenia zawodowego Centrum otrzymywało zestawienie potrzeb w zakresie realizacji szkolenia kursowego, sporządzone przez Dowódcę Generalnego RSZ, które opracowywano na podstawie potrzeb przedstawionych przez poszczególne jednostki wojskowe. CSAiU dokonywało analizy propozycji kursów pod kątem

⁷ Dalej: „NSR”.

⁸ Specjalności: 20D01 – Artyleria ogólna, 20D05 – Rozpoznanie artyleryjskie, 20D21 – Artyleria ogólna, 20D22 – Artyleria raketowa, 20D23 – Artyleria lufowa, 20D24 – Przeciwpancerne pociski kierowane (dalej: „ppk”), 20D25 – Rozpoznanie artyleryjskie, 20D27 – Eksploatacja zestawów ppk i urządzeń treningowych, 20D62 – Obsługa dział (HS, AHS, AS), 20D64 – Obsługa moździerza, 20D65 – Operator ppk, 20D66 – Obsługa ciężkiego granatnika przeciwpancerneho, 20D67 – Rozpoznanie artyleryjskie, 20D68 – Rachmistrz nastaw do strzelania, 20D70 – Obsługa przyrządów pomiarowo-topograficznych, 20D73 – Obsługa techniczna sprzętu artylerii raketowej, 20D74 – Obsługa techniczna sprzętu artylerii lufowej, 20B69 – Kierowca gąsienicowego transportera opancerzonego, 20B68 – Kierowca pojazdu na podwoziu czołgowym, 20B81 – Obsługa moździerza lekkiego, 20B25 – Strzelec wyborowy, 20B88 – Kurs doskonalący strzelców wyborowych, 34A29 – Eksploatacja mostu towarzyszącego, 34A69 – Obsługa mostu towarzyszącego na podwoziu gąsienicowym, 38D28 – Obsługa żurawi ogólnego przeznaczenia i specjalistycznych, 38D69 – Obsługa żurawi ogólnego przeznaczenia i specjalistycznych.

⁹ Specjalności: 20D21 – Artyleria ogólna, 20D22 – Artyleria raketowa, 20D23 – Artyleria lufowa, 20D24 – Przeciwpancerne pociski kierowane, 20D25 – Rozpoznanie artyleryjskie.

¹⁰ Specjalności: 20D61 – Obsługa wyrzutni artylerii raketowej, 20D62 – Obsługa dział (HS, AHS, AS), 20D63 – Obsługa sprzętu artylerii lufowej, 20D64 – Obsługa moździerza, 20D65 – Operator ppk, 20D66 – Obsługa ciężkiego granatnika przeciwpancerneho, 20D67 – Rozpoznanie artyleryjskie, 20D68 – Rachmistrz nastaw do strzelania, 20D70 – Obsługa przyrządów pomiarowo-topograficznych, 22G64 – Obsługa stacji radiolokacyjnych-meteorologicznych jednostek raketowych i artylerii, 20B69 – Kierowca gąsienicowego transportera opancerzonego, 34A69 – Obsługa mostu towarzyszącego na podwoziu gąsienicowym.

¹¹ Specjalności: 20D22 – Artyleria raketowa, 20D23 – Artyleria lufowa.

¹² Dz. Urz. MON Nr 18, poz. 241 ze zm. Dalej: „decyzja 420/MON”.

¹³ Dalej: „Dowódca Generalny RSZ”.

¹⁴ Dalej: „plan doskonalenia zawodowego”.

możliwości szkoleniowych i kwaterunkowych Centrum i swoje propozycje przekazywało Dowódcy Generalnemu RSZ.

W latach 2016-2018 CSAiU zgłosiło Dowódcy Generalnemu RSZ potrzeby przeprowadzenia dodatkowych trzech szkoleń w ramach doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych Centrum.

Centrum dysponowało programami do przeprowadzenia wszystkich kursów przewidzianych w planach doskonalenia zawodowego na poszczególne lata z okresu objętego kontrolą. Programy szkoleń przekazano do zatwierdzenia Dowódcy Generalnemu RSZ¹⁵ w terminie wskazanym w pkt. 21w załącznika do decyzji Nr 420/MON. Wszystkie programy szkolenia uzyskały potwierdzenie zgodności z obowiązującymi założeniami przez właściwych gestorów¹⁶, zgodnie z pkt. 18w załącznika do decyzji Nr 420/MON.

(akta kontroli str. 1273-1299, 1300-1301, 1329, 1332)

1.3. W latach 2016-2018 Dowódca Generalny RSZ zaplanował w Centrum następujące szkolenia i kursy:

- 1) kursy kwalifikacyjne dla podoficerów przed mianowaniem ich na kolejne stopnie wojskowe;
- 2) kursy doskonalenia zawodowego;
- 3) szkolenia specjalistyczne kandydatów na podoficerów z korpusu szeregowych zawodowych (tj. kursy kwalifikacyjne dla szeregowych zawodowych przed egzaminem na podoficera);
- 4) szkolenia na potrzeby NSR – służba przygotowawcza do NSR;
- 5) szkolenie kandydatów na podoficerów rezerwy NSR;
- 6) szkolenia rezerw osobowych – Legia Akademicka;
- 7) szkolenia specjalistyczne kandydatów na żołnierzy zawodowych (podchorąży, kadet);
- 8) szkolenia specjalistyczne na żołnierzy zawodowych – Studium Oficerskie;
- 9) szkolenie żołnierzy rezerwy przewidzianych na stanowiska dowódców drużyn;
- 10) szkolenie kadr rezerw (dowódcy plutonów);
- 11) szkolenie podoficerów na potrzeby Wojsk Obrony Terytorialnej¹⁷;
- 12) kursy języka angielskiego.

Dowódca Generalny RSZ zaplanował do przeprowadzenia w Centrum w latach 2016-2018 łącznie odpowiednio: 110, 120, 131 kursów i szkoleń, w których uczestniczyć miało odpowiednio: 3526, 3767 i 4248 osób. Zaplanowana liczba godzin kursów i szkoleń wynosiła odpowiednio: 12085, 11474 i 12374. Liczba godzin była uzależniona od rodzajów zaplanowanych kursów i szkoleń.

Kursy języka angielskiego organizowano zgodnie z „Planem kształcenia i egzaminowania ze znajomości języków obcych w Resorcie Obrony Narodowej”, sporządzanym na dany rok przez Dyrektora Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej¹⁸. W latach 2016-2018 łącznie zaplanowano odpowiednio 20, 19 i 18 grup szkoleniowych, w których uczestniczyć miało odpowiednio 233, 228 i 216 osób. Planowano przeprowadzenie szkoleń na trzech poziomach. Zaplanowana liczba godzin wynosiła odpowiednio: 11950, 11330 oraz 10680. Ponadto w 2016 r. zorganizowano jeden 32-godzinny kurs doskonalący dla 12 osób.

Szef Wydziału Dydaktycznego CSAiU wskazał m.in., że za przygotowanie i realizację kursów i szkoleń odpowiadało Centrum. Finansowanie odbywało się

¹⁵ Do 31 grudnia 2013 r. Dowódcy Wojsk Lądowych.

¹⁶ Gestor – organ zgłaszający kurs.

¹⁷ Dalej: „WOT”

¹⁸ Dalej: „MON”.

z własnych środków budżetowych zaplanowanych na dany rok. Natomiast w zakresie szkolenia językowego, przed rozpoczęciem kolejnych semestrów, do 12 Wojskowego Oddziału Gospodarczego w Toruniu¹⁹ zostało skierowane zapotrzebowanie na wyłonienie, w drodze przetargu, podmiotu prowadzącego ww. szkolenie. Cała procedura przetargowa i finansowa realizowana była przez 12 WOG.

(akta kontroli str. 1330, 1333-1334, 1337-1456)

1.4. Zasady, wielkość limitów, terminy oraz sposób naboru żołnierzy do Centrum na każdy rok określał Dowódca Generalny RSZ w planach doskonalenia zawodowego.

W planach tych wskazano m.in., że:

- kandydatów na kursy doskonalące zgłaszają dowódcy jednostek wojskowych, którym przydzielono limit miejsc,
- organ kwalifikujący dokonuje weryfikacji przesłanych zgłoszeń i kwalifikuje na naukę,
- organ kwalifikujący sporządza wykaz imienny żołnierzy zakwalifikowanych na naukę i przesyła go do komendanta właściwej jednostki szkolnictwa wojskowego, nie później niż 40 dni przed rozpoczęciem kursu.

W planach zawarto harmonogram doskonalenia zawodowego w Centrum, w którym podano informacje dotyczące:

- planowanych kursów,
- uczestników (żołnierzy zawodowych), dla których przeznaczony był kurs, ze wskazaniem pełnionych przez nich funkcji, zajmowanych stanowisk, albo z podaniem wymaganego poziomu znajomości języka angielskiego,
- terminy realizacji kursów,
- komórkę lub instytucję dokonującą kwalifikacji uczestników na kurs,
- łączną liczbę osób do przeszkolenia wraz z podziałem na poszczególne inspektoraty Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych²⁰.

Plany doskonalenia zawodowego na poszczególne lata z okresu objętego kontrolą Dowódca Generalny RSZ zatwierdził odpowiednio 18 września 2015 r., 28 września 2016 r. i 6 października 2017 r.

(akta kontroli str. 1378-1456)

W Centrum opracowano zestawienie zawierające maksymalną możliwą liczbę szkolonych w jednej edycji poszczególnych kursów organizowanych na podstawie zatwierdzonych programów szkoleń. Liczba żołnierzy zawodowych kierowanych na poszczególne kursy, wykazanych w planach doskonalenia zawodowego, odpowiadała liczbie uczestników wykazanych w tym zestawieniu.

Szef Wydziału Dydaktycznego Centrum wskazał m.in., że określając maksymalne możliwości słuchaczy na kursach oraz przy analizie przesłanych przez Dowódcę Generalnego RSZ potrzeb szkoleniowych na poszczególne lata, brano pod uwagę obciążenie Centrum pod względem możliwości szkoleniowych oraz możliwości kwaterunkowe.

(akta kontroli str. 1329, 1332, 1457-1464)

1.5. W planach doskonalenia zawodowego na poszczególne lata, w harmonogramach szkolenia zawodowego w Centrum wskazano, dla jakich

¹⁹ Dalej: „12 WOG”. Wojskowy Oddział Gospodarczy (WOG) – jednostka specjalistyczna będąca dysponentem środków budżetu państwa trzeciego stopnia, utworzona w celu realizacji zadań finansowo-gospodarczych na rzecz jednostek wojskowych, stacjonujących na obszarze jednego lub kilku garnizonów.

²⁰ Dalej: „Dowództwo Generalne RSZ”.

uczestników (żołnierzy) przeznaczone są poszczególne kursy²¹, oraz gestora dokonującego weryfikacji zgłoszeń i kwalifikacji na kurs.

Szef Wydziału Dydaktycznego Centrum wskazał m.in., że gestor danego kursu kwalifikuje żołnierzy na kursy w Centrum. Centrum sprawdzało prawidłowość skierowania żołnierza tylko i wyłącznie po przybyciu danego żołnierza na kurs. Realizował to Ośrodek Szkolenia Specjalistycznego, Ośrodek Szkolenia Strzelców Wyborowych oraz Ośrodek Szkolenia Kierowców.

Centrum nie posiadało odrębnych od zawartych w planach doskonalenia zawodowego kryteriów uczestnictwa w kursach. Zgodnie z planami doskonalenia zawodowego, zamieściło w sieci „Milnet-Z” oraz na stronie internetowej www.csaiu.torun.pl „Informator o kursach prowadzonych w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia” na poszczególne lata szkoleniowe. Informator opracowano na postawie założeń organizacyjno-programowych, a określone w nim kryteria uczestnictwa były zgodne z kryteriami zawartymi w planach doskonalenia zawodowego.

Centrum stwierdziło łącznie w okresie objętym kontrolą 15 przypadków kwalifikowania na kursy żołnierzy zawodowych niespełniających wymogów określonych w planach doskonalenia zawodowego: 11 przypadków w 2016 r. i po dwa w 2017 r. i 2018 r.

Niewłaściwie zakwalifikowani żołnierze nie wzięli udziału w kursach. Komendant w sprawozdaniach przesyłanych Dowódcy Generalnemu RSZ informował o kwalifikowaniu na kursy żołnierzy niespełniających założonych kryteriów.

(akta kontroli str. 1285-1299, 1303, 1329, 1332, 1333, 1400-1456, 1465-1533, 1686, 1698-1699, 1711)

W okresie objętym kontrolą zmianie uległy kryteria uczestnictwa w sześciu kursach wykazanych w planach doskonalenia zawodowego. Zmiany programów zaakceptowali gestorzy kursów i zostały one zatwierdzone przez Dowódcę Generalnego RSZ.

(akta kontroli str. 1330, 1333, 1378-1456)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia planowanie potrzeb w zakresie szkoleń, w tym prawidłowe opracowanie programów szkolenia dla wszystkich kursów objętych rocznymi planami doskonalenia zawodowego, opracowanie dokumentu pozwalającego na określenie maksymalnych limitów na poszczególne szkolenia oraz sprawdzanie spełniania kryteriów przez uczestników szkoleń.

OBSZAR

2. Zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych w zakresie kadrowym i infrastruktury szkoleniowej

Opis stanu
faktycznego

2.1. Etat Centrum²² przewidywał zatrudnienie w CSAiU 151 instruktorów oraz 25 członków kadry dydaktycznej²³ na koniec 2016 r. i 24 członków tej kadry na koniec 2017 r. i 2018 r. Zgodnie z etatem, zatrudnionych miało być w latach 2016-2018 również 68 członków kadry dydaktycznej szkolącej na potrzeby NSR. Natomiast, zgodnie ze stanem ewidencyjnym, w CSAiU było zatrudnionych:

²¹ Np. szeregowi i starsi szeregowi będący na stanowisku topografa – po odbyciu kursu przeszkolenia; kierowcy ciągnika ewakuacyjnego WZT-2/WZT-3; żołnierze posiadający na wyposażeniu przyrząd rozpoznawczy dziennocny JIM LR.

²² Dokument określający cechy i charakterystykę jednostki organizacyjnej Sił Zbrojnych, jej wewnętrzną strukturę organizacyjną, liczbę, rodzaje i rangę wszystkich stanowisk służbowych ujętych w tym dokumencie oraz liczbę i rodzaje uzbrojenia, sprzętu wojskowego, środków transportu i innego wyposażenia należnego tej jednostce.

²³ Tzn. kierowników cyklu, starszych wykładowców, wykładowców, oficerów i młodszych oficerów.

- na koniec 2016 r.: 124 instruktorów (82% ukończenia), 21 członków kadry dydaktycznej (84% ukończenia) i 66 członków kadry szkolącej na potrzeby NSR (97% ukończenia);
- na koniec 2017 r. było to odpowiednio: 124 (82%), 18 (75%) i 61 (90%);
- na koniec 2018 r. było to odpowiednio 121 (80%), 16 (67%) i 64 (94%).

Największe braki kadrowe występowały na stanowiskach instruktorów (podoficerów) spośród następujących grup osobowych (GO) i specjalności wojskowych (SW):

- a) GO techniczna, SW eksploatacja pojazdów gaśnicowych: cztery vacaty w 2016 r., 10 w 2017 r. i 11 w 2018 r.;
- b) GO raketowa i artylerii:
 - SW ogólna: pięć vacatów w 2016 r., cztery w 2017 r. i pięć w 2018 r.;
 - SW eksploatacja zestawów ppk i urządzeń treningowych: pięć vacatów w 2016 r., trzy w 2017 r. i dwa w 2018 r.;
 - SW artyleria lufowa: trzy vacaty w 2016 r., jeden w 2017 r. i trzy w 2018 r.

Braki występowały w kadrze wykładowców (oficerów):

- a) GO raketowa i artylerii:
 - SW ogólna: cztery vacaty w 2016 r., trzy w 2017 r. i dwa w 2018 r.;
 - SW przeciwpancerne pociski kierowane: jeden vacat w latach 2017-2018;
 - SW eksploatacja sprzętu artylerii lufowej i raketowej: jeden vacat w 2018 r.;
 - GO saperska, SW ogólna: jeden vacat w latach 2017-2018;
- b) GO techniczna, SW uzbrojenia i elektroniki: jeden vacat w latach 2017-2018;
- c) GO pancerno-zmechanizowana, SW ogólna: jeden vacat w 2018 r.;
- d) GO kultury fizycznej, SW wychowanie fizyczne i sport: jeden vacat w 2018 r.

W latach 2016-2018 w Centrum wśród kadry instruktorskiej i dydaktycznej nie zatrudniano cywilów.

Komendant wyjaśnił, że główną przyczyną niepełnej obsady stanowisk służbowych kadry instruktorskiej oraz pozostałych stanowisk w CSAiU jest limit ewidencyjny dla jednostek wojskowych określany przez Dowódcę Generalnego RSZ na dany rok. Podał również, że w ramach ukończenia stanowisk służbowych w Centrum w latach 2016-2018 m.in. utworzono dwie nowe komórki organizacyjne²⁴, mianowano 30 szeregowych zawodowych na stopień kaprała i pozyskano 17 absolwentów Akademii Wojsk Lądowych na stanowiska oficerskie.

(akta kontroli str. 8-19)

2.2. Badanie rodzaju wykształcenia i kwalifikacji wszystkich członków kadry instruktorskiej i dydaktycznej zatrudnionej w CSAiU w latach 2016-2018 wykazało, że spełniali oni wymogi niezbędne do zajmowania swoich stanowisk. Instruktorzy (podoficerowie) i członkowie kadry dydaktycznej (oficerowie) posiadali odpowiednie wykształcenie (oficerowie – wyższe, podoficerowie – średnie) i kwalifikacje (ukończone kursy kwalifikacyjne i doskonalące oraz odbyte szkolenia specjalistyczne).

CSAiU nie posiadało wewnętrznych zasad regulujących nabór (zatrudnienie) kadry instruktorskiej i dydaktycznej. Dobór i wyznaczanie tej kadry regulowany był ustawą z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych²⁵, rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 września 2014 r. w sprawie trybu wyznaczania żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe i zwalniania z tych stanowisk²⁶ oraz pismem Dyrektora Departamentu Kadr MON z 17 lutego 2015 r. dotyczącym wytycznych do wyznaczania oficerów na stanowiska służbowe²⁷.

²⁴ Ośrodek Szkolenia Połączonego Wsparcia Ogniwego oraz Zespół Szkolenia E-Learningowego.

²⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 330, ze zm.

²⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 1292, ze zm.

²⁷ DK/VI/2016/15.

Jak wyjaśnił Komendant²⁸, dobór kandydatów na wakujące stanowiska służbowe instruktorów i kadry dydaktycznej w Centrum był dokonywany spośród żołnierzy zawodowych posiadających wieloletnie doświadczenie w pracy na zajmowanych stanowiskach służbowych w jednostkach wojskowych, centrach szkolenia, ośrodkach szkoleniowych lub szkołach podoficerskich. Doboru tego dokonywał Szef Wydziału Personalnego Centrum w uzgodnieniu z Szefem Wydziału Dydaktycznego Centrum oraz dowódcą dywizjonu zabezpieczenia, na podstawie dokumentacji personalnej, odpowiednio do kwalifikacji posiadanych przez kandydatów. Ostateczną decyzję w sprawie wyznaczenia kandydata na określone stanowisko podejmował Komendant.

W latach 2016-2018 w CSAiU wyznaczono na stanowiska służbowe instruktorskie i kadry dydaktycznej łącznie 45 żołnierzy zawodowych (31 instruktorów i 14 członków kadry dydaktycznej), w tym:

- 17 w 2016 r. (14 instruktorów i trzech członków kadry dydaktycznej);
- 21 w 2017 r. (12 instruktorów i dziewięciu członków kadry dydaktycznej);
- siedmiu w 2018 r. (pięciu instruktorów i dwóch członków kadry dydaktycznej).

Wszystkie prowadzone w tym okresie postępowania kwalifikacyjne rozstrzygnięto pozytywnie, wydając kandydatom zaświadczenia o możliwości wyznaczenia na stanowisko służbowe.

Ze względu na ograniczenia kadrowe, CSAiU korzystało z pomocy instruktorów oddelegowanych z innych jednostek w prowadzeniu zajęć w kursach podstawowych dla strzelców wyborowych. Sytuacja ta dotyczyła trzech takich instruktorów w 2016 r., sześciu w 2017 r. i pięciu w 2018 r. Żaden z oddelegowanych instruktorów nie pełnił funkcji kierownika zajęć.

Doświadczenie udziału w misjach wojskowych posiadało 16 żołnierzy (instruktorów) Wydziału Dydaktycznego CSAiU. Ośmiu spośród nich, będących instruktorami cyklu szkoleniowego strzelców wyborowych, służyło w misjach wojskowych na stanowiskach związanych bezpośrednio z tematyką kursów prowadzonych w ramach ww. cyklu. Centrum w latach 2016-2018 nie zatrudniało emerytowanych instruktorów.

(akta kontroli str. 20-227)

2.3. Właścicielem wszystkich, położonych w siedmiu kompleksach wojskowych, nieruchomości użytkowanych przez Centrum w latach 2016-2018 był Skarb Państwa, a ich administratorem – 12 WOG. Centrum użytkowało w tym okresie grunty o łącznej powierzchni 12 298,2034 ha (z czego poligon ze strzelnicami: 12 219,6494 ha). Łączna powierzchnia użytkowanych przez CSAiU 110 budynków (w tym 14 o charakterze szkoleniowym) wynosiła 85 262,6 m².

(akta kontroli str. 228-362)

2.4. Stan obiektów użytkowanych przez Centrum sprawdzono na podstawie oględzin ośmiu budynków²⁹ i trzech strzelnic (w tym artyleryjskiej). Budynki te, z wyjątkiem kuchni-stołówki³⁰ użytkowanej przez 12 WOG, zbudowane zostały w latach 1912-1914 i utrzymane były na ogół w dobrym stanie. W dwóch budynkach, tzn. w bibliotece³¹ i ww. kuchni-stołówce, stwierdzono ślady po zaciekach (m.in. na

²⁸ Centrum, poza Kartą Opisu Stanowiska Służbowego (KOSS) oraz notatką służbową potwierdzającą fakt odbycia rozmowy służbowej z kandydatem na dane stanowisko, nie sporządzało i nie gromadziło dokumentacji zawierającej informacje dotyczące szczegółów przeprowadzania doboru kandydatów na wakujące stanowiska.

²⁹ W tym siedmiu budynków będących w użytkowaniu CSAiU i jednego (kuchnia-stołówka) użytkowanego przez 12 WOG a wykorzystywanego przez CSAiU. Siedem budynków usytuowanych było przy ul. Sobieskiego 36 i jeden, budynek nr 13, przy ul. Piastowskiej 2-8 (internat).

³⁰ Budynek nr 72, zbudowany w 1979 r.

³¹ Budynek nr 13 przy ul. Sobieskiego 36.

suficie) będące skutkiem nieszczelności pokrycia dachowego³². Sale wykładowe w dwóch budynkach szkoleniowych (nr 16 i nr 18) zaopatrzone były w sprzęt szkoleniowy, w tym w sprawne i użytkowane trenażery³³. Budynek nr 16 posiadał sześć 30-osobowych sal wykładowych (z osobnymi wyjściami-wyjazdami ewakuacyjnymi) przeznaczonych do prowadzenia szkoleń m.in. z zakresu budowy i użytkowania sprzętu artyleryjskiego i raketowego z trenażerami haubicy i wyrzutni raketowej, moździerzami, działem samobieżnym, itp.

W budynku szkoleniowym „Śnieżnik” można było jednorazowo szkolić do 50 osób, m.in. na stanowiskach: moździerz, karabinów maszynowych, strzelców wyborowych. Dwie hale sportowe³⁴ przystosowane były m.in. do halowych gier zespołowych: siatkówka, koszykówka, piłka ręczna, futsal (jedna sala) oraz do prowadzenia ćwiczeń z zakresu walki wręcz. Jedna z hal posiadała siłownię i salę do ćwiczeń aerobowych. Obie hale dysponowały łazienkami i szatniami. Dwa budynki z przeznaczeniem na internat³⁵ dysponowały łącznie 136 miejscami mieszkalnymi w pokojach trzy, dwu, i jednoosobowych, ze wspólnymi łazienkami na poszczególnych kondygnacjach. Budynki posiadały wyraźnie oznakowane drogi i wyjścia ewakuacyjne, zaopatrzone były w gaśnice i wewnętrzne hydranty przeciwpożarowe³⁶.

(akta kontroli str. 363-827, 978-979, 1952-1956)

2.5. Centrum w latach 2016-2018 dysponowało pełnym (100% i więcej) ukończeniem 21 spośród 23 pozycji zasadniczego sprzętu szkoleniowego. Dwie pozycje ukończone były w 90%³⁷ i 67%³⁸. Za zgodą Dowódcy Generalnego RSZ korzystało też ze sprzętu ponadetatowego.

Komendant wyjaśnił, że ww. niepełne ukończenie środków transportowych i sprzętu ewakuacji technicznej spowodowane było wyeksploatowaniem i likwidacją ww. składników mienia. Nie miało to jednak, jego zdaniem, wpływu na prowadzone w CSAiU szkolenie, gdyż wszystkie zaplanowane kursy i szkolenia z wykorzystaniem tego sprzętu zostały zrealizowane. W ocenie Komendanta poziom nowoczesności posiadanego przez Centrum sprzętu jest zadowalający, a nowosprowadzany do CSAiU sprzęt (uzbrojenie), szczególnie w zakresie sprzętu artyleryjskiego, jest porównywalny z poziomem sprzętu wprowadzanego w Siłach Zbrojnych RP i uwzględnia występujące w nich bieżące kierunki i tendencje.

Centrum posiadało poligon o powierzchni 12 219,9333 ha, w tym 7 304,0012 ha pola robocznego, położony w odległości 10 km od budynku sztabowego i budynków szkoleniowych CSAiU. Główne obiekty szkoleniowe usytuowane na poligonie, to: strzelnica artyleryjska („Kijewo”), dwie strzelnice typu „B” („Jawor” i „Sypka”), tor nauki jazdy, rzutnia granatów bojowych i tor napalmowy. W obrębie strzelnic znajdowało się 14 budynków i budowli (10 – „Kijewo”, trzy – „Sypka” i jeden – „Jawor”). Na poligonie rozmieszczono 172 podnośniki lekkich figur bojowych, 14 zasilaczy sieciowych, dwa pulpity sterowniczo-sygnalizacyjne i cztery stacjonarne ciągarki makiet.

(akta kontroli str. 980-1047, 1150-1152, 1957-1961)

³² Remont generalny budynku kuchni-stołówki zaplanowany został na maj 2019 r. Ślady po zaciekach w budynku biblioteki usunięto w trakcie kontroli.

³³ Trenażer – urządzenie, które w warunkach sztucznych umożliwia trening jakiejś sprawności. Zwykle symuluje pewne cechy jakiegoś urządzenia lub warunków zewnętrznych.

³⁴ Budynki nr 14 i 21.

³⁵ Budynek nr 5 przy ul. Sobieskiego 36 i budynek nr 13 przy ul. Piastowskiej 2-8.

³⁶ Z wyjątkiem budynku nr 16, który takich hydrantów nie posiadał.

³⁷ Ciągnik pancerny (etat: 10 szt., ewidencja: 9 szt. – rok produkcji: 1980-1988).

³⁸ Wóz dowodzenia WD-43 (etat: 3 szt., ewidencja: 2 szt. – rok produkcji: 1985).

2.6. Urządzenia i składniki treningowe określone w 30 badanych planach-konspektach szkolenia wykorzystane były w planowanym wymiarze czasowym i ilościowym³⁹ w ramach zaplanowanych kursów doskonalenia zawodowego żołnierzy.

Stopień przydatności infrastruktury szkoleniowej Centrum oraz możliwość jej bezpiecznego wykorzystania ustalono na podstawie dokonanych, z udziałem biegłego, oględzin obiektów i sprzętu szkoleniowego. Oględziny te wykazały, że trenażery ppk Spike (wewnętrzny – IDT i zewnętrzny – ODT) oraz system szkolno-treningowy do broni strzeleckiej „Śnieżnik” były w wysokim stopniu przydatne

w procesie szkolenia, zwiększały jego efektywność, nie stwarzały zagrożenia dla szkółących i szkolonych. Były użytkowane przez instruktorów posiadających stosowne uprawnienia-certyfikaty.

Ustalono w odniesieniu do sześciu trenażerów, że czas ich rzeczywistego wykorzystania w stosunku do czasu planowanego wynosił od 100% do 174% w przypadku pięciu i 93% w przypadku jednego trenażera⁴⁰, co świadczyło o efektywnym ich wykorzystywaniu.

Strzelnice CSAiU położone były w obrębie poligonu. Były to: strzelnica artyleryjska oraz dwie strzelnice szkolne przeznaczone do prowadzenia strzelań z broni strzeleckiej. Na bieżąco prowadzono książki wykorzystania obiektu szkoleniowego, a w strzelnicach szkolnych również książki zapoznania się z zasadami bhp oraz m.in. takie dokumenty, jak: a) zatwierdzone atesty orzekające zgodność elementów strzelnicy warunkujących bezpieczeństwo obiektu; b) instrukcje; c) protokoły potwierdzające aktualne bezpieczeństwo i sprawność instalacji elektrycznej.

(akta kontroli str. 828-977, 1048-1149, 1975-1989)

2.7. Obsługę biblioteczną Centrum prowadziła Biblioteka CSAiU składająca się z: Działu Zbiorów Wydawnictw Wojskowych⁴¹, Działu Zbioru Wydawnictw Naukowych i Archiwalnych⁴² i Działu Zbiorów Wydawnictw Beletrystycznych⁴³. Dział ZWW posiadał na koniec 2018 r. 28 044 woluminy, z czego 298 woluminów zaewidencjonowano w 2016 r., 747 w 2017 r. i 331 w 2018 r.

Dostęp do literatury fachowej zabezpieczał centralny przydział Dowództwa Generalnego RSZ, na podstawie którego wydawnictwa wojskowe przekazywane były za pośrednictwem 12 WOG. Księgozbiór uzupełniany był również wydawnictwami własnymi i innych bibliotek wojskowych. W latach 2016-2018 w Dziale ZWW zarejestrowano 200 tytułów (instrukcji, podręczników, poradników i metodyk szkolenia).

Na podstawie 92 pozycji literatury wojskowej będącej w zasobach biblioteki CSAiU, wymienionych w 30 planach-konspektach szkoleń przeprowadzonych w Centrum w latach 2016-2018, stwierdzono że: a) 69 pozycji było dostępnych w Bibliotece CSAiU w wersji papierowej; b) osiem było dostępnych w innych komórkach organizacyjnych Centrum oraz w intranecie⁴⁴ i sieci wojskowej „Milnet”; c) siedem dostępnych było przy sprzęcie (specjalistyczne instrukcje, podręczniki użytkownika i opisy techniczne sprzętu); d) pięć było w posiadaniu wyłącznym innych jednostek organizacyjnych CSAiU; e) trzy dostępne były dla kierownika zajęć. Najczęściej

³⁹ Z wyjątkiem jednego pojazdu, który z powodu awarii nie został wykorzystany. Brak tego pojazdu został zrekomensowany intensywniejszym wykorzystaniem pozostałych pojazdów tego typu biorących udział w szkoleniu.

⁴⁰ Dotyczyło to trenażera zewnętrznego Spike ODT, przy czym wykorzystanie trenażera wewnętrznego Spike IDT wynosiło 134%.

⁴¹ Dalej: „Dział ZWW”.

⁴² Dalej: „Dział ZWNiA”.

⁴³ Dalej: „Dział ZWB”.

⁴⁴ Centrum posiadało 230 stanowisk komputerowych z dostępem do intranetu.

wypożyczanymi przez uczestników kursów w CSAiU były: „Program strzelań z broni strzeleckiej”, „Instrukcja artylerii. Działoczniny artylerii naziemnej”, „Poradnik strzelca wyborowego”, „Poradnik instruktora urządzeń treningowych IDT, ODT ppk Spike” i „Czynności funkcyjnych⁴⁵ obsługi wyrzutni artyleryjskiej WR-40 Langusta”.

Dział ZWNiA na koniec 2018 r. posiadał 50 572 woluminy, z czego 749 woluminów zaewidencjonowano w 2016 r., 427 w 2017 r. i 331 w 2018 r. Szczególnym zainteresowaniem czytelników tego działu cieszyły się publikacje z zakresu polityki międzynarodowej, zarządzania, rachunkowości, ekonomii i prawa. W Dziale ZWNiA gromadzone były również czasopisma wojskowe, prenumerowane przez Sekcję Wychowawczą. Pracownicy i szefowie poszczególnych komórek organizacyjnych Centrum mogli kierować do Biblioteki CSAiU zamówienia na zakup literatury niezbędnej do wykonywania pracy lub do dokształcania.

Dział ZWB powstał w styczniu 2017 r. po przejęciu księgozbioru dawnej biblioteki garnizonowej. Gromadził literaturę piękną, przy zakupie której brano pod uwagę zamówienia czytelnicze żołnierzy i pracowników Centrum. Na koniec 2018 r. dział ten posiadał 32 949 woluminów, z czego 141 powiększyło księgozbiór w latach 2017-2018 (po powstaniu działu).

(akta kontroli str. 1048-1059, 1076-1149)

2.8. W okresie objętym kontrolą obsługę finansową Centrum prowadził 12 WOG, w związku z czym CSAiU nie posiadało w swojej strukturze organizacyjnej komórki finansowej i nie prowadziło ewidencji finansowo-księgowej. Nie sporządzało też ani nie posiadało analiz, bądź zestawień kosztów szkolenia, w tym przypadających na jednego szkolonego (kosztów jednostkowych). Komendant 12 WOG poinformował, że kierowana przez niego jednostka nie prowadzi również takich analiz i zestawień, a przekazane przez niego dane dotyczą „jedynie wydatków poniesionych na utrzymanie wszystkich użytkowników Centrum”.

Według tych danych łączne wydatki związane ze szkoleniami prowadzonymi przez CSAiU wynosiły:

- 11 322,6 tys. zł w 2016 r., w tym: 7 452,9 tys. zł – uposażenia, 454,6 tys. zł – wynagrodzenia wraz z pochodnymi, 1 977,7 tys. zł – pozostałe należności pieniężne, 253,1 tys. zł – wydatki na świadczenia rzeczowe⁴⁶, 211,5 tys. zł – wydatki na zakup wyposażenia, 517,8 tys. zł – wydatki na infrastrukturę⁴⁷ i 455 tys. zł – inne wydatki;

- 12 294,4 tys. zł w 2017 r., w tym: 7 952 tys. zł – uposażenia, 489,3 tys. zł – wynagrodzenia wraz z pochodnymi, 2 021,9 tys. zł – pozostałe należności pieniężne, 307,7 tys. zł – wydatki na świadczenia rzeczowe, 348,8 tys. zł – wydatki na zakup wyposażenia, 774,2 tys. zł – wydatki na infrastrukturę i 400,5 tys. zł – inne wydatki;

- 12 323,1 tys. zł w 2018 r., w tym: 7 693,1 tys. zł – uposażenia, 537,9 tys. zł – wynagrodzenia wraz z pochodnymi, 2 020,9 tys. zł – pozostałe należności pieniężne, 244,6 tys. zł – wydatki na świadczenia rzeczowe, 297,7 tys. zł – wydatki na zakup wyposażenia, 950,7 tys. zł – wydatki na infrastrukturę i 578,2 tys. zł – inne wydatki.

Liczba przeszkolonych żołnierzy w tym okresie wyniosła: 1 422 w 2016 r., 1 550 w 2017 r. i 1 435 w 2018 r.⁴⁸

(akta kontroli str. 1962-1974)

⁴⁵ Tzn. osób funkcyjnych.

⁴⁶ Tzn. wydatki na utrzymanie szkolonych, w tym wyżywienie, umundurowanie, zakwaterowanie, pranie itp.

⁴⁷ W tym na usługi remontowe i konserwacyjne, inwestycje, podatek od nieruchomości itp.

⁴⁸ Na jednego przeszkolonego żołnierza przypadła więc średnio kwota ww. wydatków: 8 tys. zł w 2016 r., 7,9 tys. zł w 2017 r. i 8,6 tys. zł w 2018 r.

2.9. Wszystkie nakłady na inwestycje i remonty CSAiU w latach 2016-2018 finansowane były z budżetu państwa (MON). Wykonawcą-realizatorem inwestycji był Regionalny Zarząd Infrastruktury w Bydgoszczy⁴⁹, a wykonawcą-realizatorem remontów 12 WOG.

W ww. okresie zrealizowano jedną inwestycję, tzn. w 2016 r. przebudowano budynek nr 18 na potrzeby urządzenia sali szkolno-treningowej za 2 508,6 tys. zł. W okresie tym zaplanowano trzy inwestycje na łączną kwotę 22 946,5 tys. zł⁵⁰. Do końca 2018 r. opracowano dokumentację projektową dwóch z tych inwestycji, a dokumentacja trzeciej⁵¹ była w trakcie realizacji.

Zrezygnowano z planowanej w latach 2018-2020 przebudowy budynku garażowego nr 76 na rzecz budowy: 1) dwóch nowych garaży typu lekkiego. 2) nowego budynku szkoleniowego na potrzeby nowowprowadzanego sprzętu wojskowego typu: armatohaubica „Krab”, moździerz „Rak”, wyrzutnia raketowa „Homar”.

W latach 2016-2018 zrealizowano remonty na łączną kwotę 8 198,5 tys. zł, w tym: 3 113,9 tys. zł w 2016 r., 1 522,6 tys. zł w 2017 r. i 3 562 tys. zł w 2018 r. W okresie tym wykonano też prace konserwacyjne na łączną kwotę 913,3 tys. zł, w tym: 333,3 tys. zł w 2016 r., 380,6 tys. zł w 2017 r. i 199,4 tys. zł w 2018 r.

W wyniku poniesienia ww. nakładów wykonano 33 remonty i prace konserwacyjne (12 w 2016 r., osiem w 2017 r. i 13 w 2018 r.) i wyremontowano m.in.: 1) budynek nr 14 (hala sportowa nr 1) 2) pokrycia dachowe na sześciu budynkach; 3) stolarkę okien i drzwi w siedmiu budynkach; 4) pomieszczenia w 10 budynkach; 5) strzelnice „Jawor” i „Sypka”. W latach 2017-2018 nie zrealizowano (wskutek niewystarczających środków finansowych) m.in. remontów: 1) dachu na 12 budynkach; 2) stolarki okien i drzwi w dziewięciu budynkach; 3) pomieszczeń w 11 budynkach.

(akta kontroli str. 1153-1163)

*Stwierzone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zabezpieczenie w CSAiU potrzeb szkoleniowych w zakresie kadrowym i infrastruktury szkoleniowej. Centrum, pomimo niepełnego ukończenia w latach 2016-2018 kadry instruktorskiej i dydaktycznej, zabezpieczało potrzeby szkoleniowe w tym zakresie. Kadra instruktorska i dydaktyczna Centrum posiadała odpowiednie wykształcenie i kwalifikacje. Centrum dysponowało infrastrukturą szkoleniową na dobrym poziomie, zwłaszcza w zakresie wyposażenia w nowoczesny sprzęt wojskowy o wysokim stopniu ukończenia. Centrum zapewniło odpowiednie warunki do właściwego utrzymania tego sprzętu oraz do jego pełnego i efektywnego wykorzystania w prowadzonych szkoleniach, pomimo stosunkowo niskiego stopnia realizacji prowadzonych przez RZI w latach 2016-2018 inwestycji budowlanych w CSAiU oraz niepełnego wykonania przez 12 WOG w latach 2017-2018 zaplanowanych remontów.

OBSZAR

3. Realizacja zadań w zakresie szkolenia oraz działalności szkoleniowo-metodycznej

*Opis stanu
faktycznego*

3.1. W latach 2016-2018 w Centrum zrealizowano następujące szkolenia i kursy:

- 1) kursy kwalifikacyjne dla podoficerów przed mianowaniem ich na kolejne stopnie wojskowe;

⁴⁹ Dalej: „RZI”.

⁵⁰ W tym: a) 7 955,1 tys. zł – przygotowanie infrastruktury pod trenera taktycznego wsparcia ogniowego w budynku nr 31; b) 5 991,4 tys. zł – przebudowa budynku szkoleniowego nr 15; c) 9 000 tys. zł – przebudowa budynku koszarowego nr 6.

⁵¹ Tzn. dot. przebudowy budynku koszarowego nr 6.

- 2) kursy doskonalenia zawodowego;
- 3) szkolenia specjalistyczne kandydatów na podoficerów z korpusu szeregowych zawodowych, tj. kursy kwalifikacyjne dla szeregowych zawodowych przed egzaminem na podoficera;
- 4) szkolenia na potrzeby NSR – służba przygotowawcza do NSR;
- 5) szkolenie kandydatów na podoficerów rezerwy NSR;
- 6) szkolenia rezerw osobowych – Legia Akademicka;
- 7) szkolenia specjalistyczne kandydatów na żołnierzy zawodowych (podchorąży, kadet);
- 8) szkolenia specjalistyczne na żołnierzy zawodowych – Studium Oficerskie;
- 9) szkolenie żołnierzy rezerwy przewidzianych na stanowiska dowódców drużyn;
- 10) szkolenie kadr rezerw (dowódcy plutonów);
- 11) szkolenie podoficerów na potrzeby WOT;
- 12) kursy języka angielskiego.

W Centrum w latach 2016-2018 zrealizowano łącznie odpowiednio 115, 129 i 135 kursów i szkoleń, w których uczestniczyło odpowiednio: 3398, 3608 i 3723 słuchaczy. Liczba zrealizowanych godzin kursów i szkoleń wynosiła odpowiednio: 11835, 12237 i 12465 godzin oraz kursy z języka angielskiego dla odpowiednio: 21, 19 i 18 grup. Wzrost liczby szkoleń, kursów oraz uczestników wynikał z planów nałożonych na Centrum przez Dowódcę Generalnego RSZ.

Na podstawie szczegółowego badania dokumentacji 30 kursów⁵² ustalono, że:

- a) kursy przeprowadzono w terminach przewidzianych planami doskonalenia zawodowego, za wyjątkiem jednego kursu⁵³, który Dowództwo Generalne RSZ przesunęło na wniosek Komendanta, w związku z brakiem amunicji przeznaczonej do jego przeprowadzenia,
- b) kursy realizowano w sposób ciągły, zgodnie z diagramami szkoleń
- c) zrealizowano przewidziane w programach bloki tematyczne i tematy szkoleń oraz założoną liczbę godzin szkoleń,
- d) spełniono wymagania w zakresie warunków techniczno-organizacyjnych wymaganych programami kursów.

(akta kontroli str. 1300, 1301, 1307-1316, 1337-1377, 1534, 1535)

3.2. W Centrum na każdy rok z okresu objętego kontrolą sporządzono „Plany zamierzeń szkoleniowych CSAiU”, m.in. na podstawie planu doskonalenia zawodowego. W planie zamierzeń szkoleniowych odnotowywano liczbę faktycznie przeszkolonych uczestników kursów i szkoleń, ewentualne zmiany terminu przeprowadzenia kursów i szkoleń albo ich odwołanie.

Na podstawie 30 kursów objętych próbą badawczą ustalono, że:

- a) zrealizowano cele i założenia określone w planach-konspektach kursów, w tym dotyczące czasu i miejsca szkolenia oraz wykorzystania środków materiałowo-technicznych;
- b) szkolenie praktyczne obejmowało ćwiczenia na тренаżerach i sprzęcie w pomieszczeniach dydaktycznych Centrum oraz w warunkach poligonowych;
- c) szkolenie praktyczne stanowiło od 44% do 100% czasu przeznaczonego na szkolenie – średnio 82% łącznego czasu przeznaczonego na szkolenie. Szkolenie praktyczne w warunkach poligonowych wynosiło średnio 60% czasu przeznaczonego na szkolenie.

(akta kontroli str. 1300, 1301, 1307-1322, 1330, 1334, 1378-1456, 1536-1557)

W wyniku oględzin zajęć praktycznych prowadzonych w ramach trzech kursów

⁵² Próba badawcza obejmowała 10 kursów z każdego roku objętego kontrolą, dalej: „próba badawcza”.

⁵³ Zasad eksploatacji i użytkowania 12,7 mm kw „Tor” oraz 8,6 mm kbw.

stwierdzono, że:

- a) dla zajęć opracowano plan-konspekt;
- b) w zajęciach wykorzystano przewidziane w programach szkoleń zabezpieczenie materiałowo-techniczne;
- c) w zajęciach aktywny udział brali wszyscy szkoleni, którzy mieli dostęp do sprzętu i wyposażenia wykorzystywanego podczas zajęć.

(akta kontroli str. 1305-1306, 1558-1585)

Odnosnie do przekazywania szkolonym praktycznej wiedzy dotyczącej bieżąco prowadzonych działań bojowych oraz misji stabilizacyjnych, Szef Wydziału Dydaktycznego Centrum wskazał m.in., że Centrum realizuje szkolenie kursowe na podstawie zatwierdzonych programów szkolenia. W założeniach organizacyjno-programowych, opracowanych przez właściwych gestorów, nie przewidziano wiedzy dotyczącej bieżąco prowadzonych działań bojowych oraz misji stabilizacyjnych. Wiedza z zakresu działań bojowych oraz misji stabilizacyjnych przekazywana była przez instruktorów Cyklu Szkoleniowego Strzelców Wyborowych, którzy byli uczestnikami misji, zdobyli na nich doświadczenie wykorzystywane następnie w szkoleniu strzelców wyborowych. Podobna sytuacja miała miejsce w zakresie realizacji kursów w Ośrodku Szkolenia Połączonego Wsparcia Ogniwego.

(akta kontroli str. 1330-1335)

3.3. W latach 2016-2018 w Centrum przeprowadzono:

- a) kursy kwalifikacyjne dla szeregowych zawodowych przed egzaminem na podoficera – w poszczególnych latach zaplanowano odpowiednio po trzy kursy obejmujące po 1023 godziny szkolenia. Zorganizowano wszystkie kursy (obejmujące przewidzianą liczbę godzin), w których wzięło udział⁵⁴ odpowiednio: 62, 101 i 97 uczestników;
- b) szkolenia specjalistyczne kandydatów na żołnierzy zawodowych – w poszczególnych latach zaplanowano odpowiednio siedem, siedem i sześć kursów, w których miało wziąć udział 129, 163 i 176 słuchaczy. Zorganizowano wszystkie kursy, w których wzięło udział odpowiednio: 127, 161 i 169 słuchaczy. Zaplanowaną liczbę godzin szkolenia w wymiarze odpowiednio: 1112, 1162 i 1189 zrealizowano zgodnie z założeniami;
- c) szkolenia specjalistyczne na żołnierzy zawodowych w ramach studium oficerskiego – w poszczególnych latach zaplanowano odpowiednio: dwa, cztery i dwa kursy, w których miało wziąć udział: 28, 160 i 50 słuchaczy. Zorganizowano wszystkie kursy, w których wzięło udział odpowiednio: 28, 152 i 50 słuchaczy. Zaplanowaną liczbę godzin szkolenia w wymiarze odpowiednio: 193, 241 i 386 zrealizowano zgodnie z założeniami;
- d) szkolenia w ramach służby przygotowawczej na potrzeby NSR – w poszczególnych latach zaplanowano odpowiednio: trzy, trzy i dwa kursy, w których miało wziąć udział: 2040, 2040 i 1240 słuchaczy. Zorganizowano wszystkie kursy, w których wzięło udział odpowiednio: 1878, 1723 i 1074 słuchaczy. Zaplanowaną liczbę godzin szkolenia w wymiarze odpowiednio: 1449, 1449 i 853 zrealizowano zgodnie z założeniami;
- e) szkolenie kandydatów na podoficerów rezerwy NSR – w 2016 r. zaplanowano szkolenie, w którym miało wziąć udział sześciu uczestników, a liczba godzin szkolenia miała wynieść 231; szkolenie zrealizowano zgodnie z założeniami;
- f) kursy doskonalące – w poszczególnych latach zaplanowano odpowiednio: 88, 97 i 107 kursów, w których miało wziąć udział: 1293, 1379 i 1327 słuchaczy.

⁵⁴ Liczba słuchaczy zależy od ilości zakwalifikowanych żołnierzy w specjalności 20D (korpus osobowy wojsk lądowych, grupa osobowa raketowa i artylerii) przez Szkołę Podoficerską Wojsk Lądowych (dalej: „SPWL”). CSAiU nie posiada danych w zakresie planowanych ilości słuchaczy. Centrum otrzymuje listę słuchaczy do szkolenia specjalistycznego w specjalności 20D z SPWL przed szkoleniem.

Zorganizowano odpowiednio: 96, 108 i 113 kursów, w których wzięło udział odpowiednio: 1265 (w tym 746 szeregowych i 479 podoficerów), 1428 (w tym 885 szeregowych i 500 podoficerów) i 1035 (w tym 834 szeregowych i 411 podoficerów) słuchaczy. Zaplanowaną liczbę godzin kursów w wymiarze, odpowiednio: 7320, 6844 i 7347 zrealizowano w liczbie odpowiednio: 7484, 7883 i 7714 godzin;

- g) kursy kwalifikacyjne dla podoficerów przed mianowaniem ich na kolejne stopnie wojskowe – w poszczególnych latach zaplanowano odpowiednio: cztery, pięć i pięć kursów, obejmujących po: 552, 690 i 617 godzin szkolenia. Zorganizowano odpowiednio: jeden, trzy i trzy kursy obejmujące liczbę godzin – 138, 414 i 341. W kursach wzięło udział odpowiednio: 3, 20 i 48 uczestników;
- h) szkolenie rezerw osobowych w ramach Ligii Akademickiej – w 2018 r. zaplanowano dwa kursy, w których miało wziąć udział 1360 uczestników, a liczba godzin szkolenia miała wynieść 694. Zrealizowano dwa kursy obejmujące 694 godziny szkolenia. W kursach tych wzięło udział 887 uczestników;
- i) szkolenie żołnierzy rezerwy przewidzianych na stanowiska dowódców drużyn – w 2016 r. i 2018 r. zaplanowano po jednym szkoleniu. Miało w nich wziąć udział odpowiednio 15 i 20 uczestników. W szkoleniach wzięło udział odpowiednio 14 i 19 uczestników. Zaplanowaną liczbę godzin szkolenia w wymiarze odpowiednio po 140 godzin na szkolenie zrealizowano zgodnie z założeniami;
- j) szkolenie kadr rezerw (dowódca plutonu) – w poszczególnych latach zaplanowano po jednym szkoleniu. W szkoleniach tych miało wziąć udział odpowiednio: 15, 25 i 25 słuchaczy. Zorganizowano wszystkie kursy. Wzięło w nich udział odpowiednio: 15 (w tym 10 szeregowych i 5 podoficerów), 23 (w tym 19 szeregowych i 4 podoficerów) i 25 (w tym 23 szeregowych i 2 podoficerów) słuchaczy. Zaplanowaną liczbę godzin szkolenia w wymiarze po 65 godzin zrealizowano zgodnie z założeniami;
- k) szkolenie podoficerów na potrzeby WOT – w 2018 r. zaplanowano dwa szkolenia, w których miało wziąć udział 50 uczestników. W zrealizowanych szkoleniach udział wzięło 49 uczestników. Zaplanowano 60 godzin szkolenia. Szkolenie zrealizowano zgodnie z założeniami.

Szef Wydziału Dydaktycznego Centrum podał, że różnice w liczbie słuchaczy w danym roku szkoleniowym były spowodowane zmieniającymi się potrzebami jednostek wojskowych wynikającymi z potrzeb służbowych. Odnośnie do szkolenia na potrzeby NSR i rezerw osobowych – Legia Akademicka wyjaśnił, że różnica wynika z braku kandydatów (ochotników) na szkolenia, braku stawiennictwa ochotników, którym wydano karty powołania, lub nieprzyjęcia ochotników przez komisję rekrutacyjną (np. z przyczyn zdrowotnych, powstałych po wydaniu kart powołania, takich jak urazy, schorzenia, itp.).

(akta kontroli str. 1330, 1334, 1337-1376)

W latach 2016-2018 Dowództwo Generalne RSZ odwołało 13 kursów doskonalących: odpowiednio pięć, trzy i pięć kursów.

W latach 2016-2018 odwołano siedem z 14 kursów kwalifikacyjnych dla podoficerów przed mianowaniem ich na kolejne stopnie z powodu braku zakwalifikowanych kandydatów posiadających odpowiednią specjalność wojskową.

W latach 2016-2018 zorganizowano dodatkowe kursy doskonalące w liczbie odpowiednio: 12, 13 i 10.

(akta kontroli str. 1586-1712)

W badanym okresie 92 żołnierzy zawodowych brało udział w więcej niż w dwóch kursach realizowanych przez CSAiU. Na kursy żołnierze zostali skierowani przez właściwych gestorów, zgodnie z planem doskonalenia.

(akta kontroli str. 1306, 1327, 1328)

3.4. W Centrum prowadzono również kursy językowe, które w każdym roku objętym kontrolą zorganizowano zgodnie z „Planem kształcenia i egzaminowania ze znajomości języków obcych w Resorcie Obrony Narodowej”. W każdym roku szkolenie zaplanowano i przeprowadzono na poziomach: podstawowym, średniozaawansowanym i zaawansowanym. Plany na poszczególne lata z okresu 2016-2018 zostały zatwierdzone przez Dyrektora Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wojskowego MON. Poszczególne kursy zrealizowano w oparciu o plany kursu, zatwierdzone przez Komendanta. Plany zostały opracowane na podstawie programów wprowadzonych do użytku rozkazem Dowódcy Generalnego RSZ⁵⁵, odrębnych dla każdego poziomu nauczania.

W poszczególnych latach zaplanowano przeprowadzenie kursów w odpowiednio: 21, 19 i 18 grupach, w których miało wziąć udział: 245, 228 i 216 słuchaczy. Zorganizowano kursy dla wszystkich grup, w których wzięło udział odpowiednio: 245 (w tym 105 szeregowych i 86 podoficerów), 220 (w tym 101 szeregowych i 87 podoficerów) i 204 (w tym 108 szeregowych i 79 podoficerów) słuchaczy. Założono i zrealizowano odpowiednio: 11 982, 11 330 i 10 680 godzin kursów. Mniejsza liczba słuchaczy kursów wynikała przede wszystkim z rezygnacji żołnierzy na ich wniosek.

(akta kontroli str. 1301, 1302, 1377)

3.5. W Centrum na każdy rok z okresu objętego kontrolą przyjęto „Plany działalności szkoleniowo-metodycznej Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia”, w których zaplanowano:

- a) 134 przedsięwzięcia na 2016 r. Nie zrealizowano kursu szkoleniowo-metodycznego, który przełożono i zrealizowano w styczniu 2017 r.;
- b) 242 przedsięwzięcia na 2017 r., wszystkie zrealizowano;
- c) 215 przedsięwzięć na 2018 r. Nie zrealizowano:
 - trzech kontroli działalności i dokumentacji szkoleniowo-metodycznej w pododdziałach Centrum,
 - pięciu przedsięwzięć dotyczących realizacji „Programu adaptacyjno-pedagogicznego dla nowoprzybyłej kadry dowódczej i instruktorskiej, przewidzianego do realizacji w komórkach Centrum”.

Zastępca Komendanta Centrum podał, że nie przeprowadzono kontroli działalności dokumentacji szkoleniowo-metodycznej ze względu na przeniesienie szefa i oficera Sekcji Metodyki Nauczania Centrum do innych jednostek wojskowych, a pozostały w sekcji pracownik resortu obrony narodowej nie posiadał uprawnień do realizacji tych zadań. Program adaptacyjno-pedagogiczny nie został zrealizowany w komórkach organizacyjnych Centrum, w których nie było nowoprzybyłej kadry dowódczej i instruktorskiej.

(akta kontroli str. 1303, 1713-1715)

W latach 2016-2018 w CSAiU prowadzono działalność szkoleniowo-metodyczną w formach:

- a) kursu instruktorsko-metodycznego – dziewięć kursów w 2016 r. (dla 126 instruktorów), dziewięć w 2017 r. (dla 84 instruktorów) i 13 w 2018 r. (dla 119 instruktorów);
- b) zajęć instruktorsko-metodycznych – siedem w 2016 r. (dla 71 instruktorów), 17 w 2017 r. (dla 84 instruktorów) i 14 w 2018 r. (dla 80 instruktorów);

⁵⁵ Programy z 2009 r. zostały wprowadzone do użytku rozkazem Dowódcy Wojsk Lądowych.

- c) zajęć instruktorsko-metodycznych – 20 w 2016 r. (dla 188 instruktorów), 19 w 2017 r. (dla 119 instruktorów) i 13 w 2018 r. (dla 103 instruktorów);
- d) metodycznych zajęć grupowych: 12 w 2016 r. (dla 65 instruktorów), 15 w 2017 r. (dla 163 instruktorów) i sześć w 2018 r. (dla 80 instruktorów);
- e) metodycznych zajęć pokazowych – pięć w 2016 r. (dla 73 instruktorów), 10 w 2017 r. (dla 78 instruktorów) i jedno w 2018 r. (28 instruktorów);
- f) instruktażu: dwa w 2016 r. (dla 63 instruktorów), dwa w 2017 r. (dla 91 instruktorów), dwa w 2018 r. (dla 83 instruktorów);
- g) kursów szkoleniowo-metodycznych: jeden w 2017 r. (dla 31 instruktorów), jeden w 2018 r. (dla 19 instruktorów).

(akta kontroli str. 1715, 1716)

W okresie objętym kontrolą 42 instruktorów Centrum zostało przeszkolonych bezpośrednio przez przedstawicieli producentów sprzętu i uzbrojenia bojowego. Szkolenie przeprowadzili producenci m.in. armatohaubicy „Krab” (dwóch instruktorów), radaru rozpoznania artyleryjskiego „Liwiec” (trzech instruktorów) i samobieżnego moździerz „Rak” (26 instruktorów).

(akta kontroli str. 1717)

W okresie objętym kontrolą korzystano z opracowanych⁵⁶ przez Centrum poradników w zakresie systemu działalności szkoleniowo-metodycznej:

- a) „System działalności szkoleniowo-metodycznej Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia im. gen. J. Bema (poradnik metodyczny)” z 2010 r.⁵⁷
- b) „Działalność szkoleniowo-metodyczna Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia im. gen. J. Bema (poradnik metodyczny)” z 2017 r.

W poradnikach tych uwzględniono postanowienia „Instrukcji o działalności szkoleniowo-metodycznej” Szkol. 816/2009⁵⁸, w tym dotyczące wzorów „Planu-konspektu” oraz „Planu pracy instruktora w punkcie nauczania”. W objętych badaniem 30 kursach sporządzono zgodnie z powyższymi poradnikami, plany-konspekty oraz plany pracy instruktora w punkcie nauczania.

W Centrum opracowano również poradnik „Zasady wykonywania dokumentów w zakresie planowania działalności bieżącej oraz prowadzenia ewidencji szkolenia w CSAiU”⁵⁹ (2016 r.).

(akta kontroli str. 1303-1304, 1718-1743)

3.6. Na podstawie szczegółowego badania 30 egzaminów⁶⁰ przeprowadzonych w Centrum w latach 2016-2018 ustalono, że „Protokoły egzaminu końcowego przeprowadzonego ze słuchaczami” oraz „Plany przeprowadzenia egzaminu końcowego” sporządzono dla poszczególnych kursów według wzorów przewidzianych w Zasadach wykonywania dokumentów. W programach tych kursów uwzględniono przeprowadzenie objętych badaniem egzaminów.

Do objętych badaniem egzaminów przystąpiło 285 słuchaczy. Wszyscy zdali egzaminy. Średnia ocen egzaminów wyniosła 4,46.

W okresie objętym kontrolą Centrum, w celu dokonania oceny poziomu jakości i realizacji celów szkoleń oraz poziomu i jakości działalności metodycznej, dokonało badań ewaluacyjnych obejmujących badanie ankietowe uczestników szkoleń. Przeprowadzono badania:

- a) szkolenia ochotników i elewów NSR w 2016 r.,

⁵⁶ Wprowadzone do użytku rozkazami Komendanta Centrum.

⁵⁷ Wycofany z użytku w 2017 r.

⁵⁸ „Instrukcja o działalności szkoleniowo-metodycznej” Szkol. 816/2009 MON Sztab Generalny Wojska Polskiego, Warszawa 2009 r.

⁵⁹ Dalej: „Zasady wykonywania dokumentów”.

⁶⁰ Po 10 z każdego roku objętego kontrolą.

- b) procesu szkolenia podchorążych WSO WL w 2016 r.,
- c) ankietowe WSO OS w 2017 r.,
- d) organizacji i szkolenia studentów w ramach Legii Akademickiej w 2018 r.

W Centrum sprawdzenia poziomu i jakości działalności szkoleniowo-metodycznej dokonywano za pomocą hospitacji zajęć. Prowadzono je na podstawie miesięcznych planów zatwierdzonych przez Komendanta. Z hospitacji sporządzano notatki, które obejmowały m.in. ocenę przygotowania i realizacji zajęć, w tym zgodność tematu i zagadnień z programem szkolenia. Oceniano elementy zajęć, w tym m.in. trafność doboru celów i treści szkolenia do tematu zajęć, wiedzę merytoryczną prowadzącego, poprawność opracowania dokumentacji szkoleniowej, przestrzeganie struktury (układu) zajęć, trafność doboru i stosowania metod szkolenia, komunikatywność przekazu, dobór i wykorzystanie środków dydaktycznych, dyscyplinę szkoleniową, przygotowanie miejsca (rejonu) zajęć i punktów nauczania.

W Centrum przeprowadzono sześć narad szkoleniowo-metodycznych kierowniczej kadry Centrum⁶¹. Dotyczyły one m.in. oceny realizacji procesu szkolenia, oceny realizacji Centrum w zakresie funkcjonowania Systemu Wykorzystania Doświadczeń, analizy sytuacji szkoleniowej i możliwości realizacji zadań szkoleniowych, oceny realizacji zadań wynikających z harmonogramu kontroli bieżącej działalności Centrum, wypracowania wniosków do dalszej działalności szkoleniowo-metodycznej.

Szef Wydziału Dydaktycznego Centrum wskazał m.in., że Centrum dokonywało badań poziomu i jakości realizacji celów kursów i szkoleń w ramach ewaluacji procesu szkolenia. Dokumenty ewaluacji procesu szkolenia były opracowane jako wnioski z realizacji kursów, analizy i sprawozdania z badań ankietowych. Wnioski były wykorzystywane na poziomie Centrum podczas kursów metodycznych, bądź na naradach szkoleniowo-metodycznych, do przedsięwzięć szkoleniowych realizowanych w Centrum. Komendant na ich podstawie podejmował działania korygujące w stosunku do przedsięwzięcia lub stawiał zadania służbowe służące lepszej organizacji działania.

(akta kontroli str. 1305, 1323-1326, 1330, 1335, 1336, 1586-1712, 1718, 1744-1778)

3.7. Wśród 82 uczestników kursów doskonalących zrealizowanych przez Centrum w 2018 r. przeprowadzono badanie ankietowe w celu określenia poziomu i efektywności szkolenia żołnierzy oraz działalności szkoleniowo-metodycznej. Ankietowani pozytywnie ocenili poziom i efekty przeprowadzonych szkoleń.

(akta kontroli str. 1779-1951)

*Stwierdzone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W CSAiU prawidłowo realizowano plan doskonalenia zawodowego oraz programy poszczególnych szkoleń. Zrealizowano cele i założenia określone w planach-konspektach kursów. Szkolenie praktyczne obejmowało średnio 82% przeznaczonego na nie czasu⁶². Centrum prawidłowo zrealizowało przyjęte plany działalności szkoleniowo-metodycznej. NIK pozytywnie ocenia szkolenie instruktorów przeprowadzane bezpośrednio przez przedstawicieli producentów sprzętu i uzbrojenia bojowego. Centrum opracowało poradniki w zakresie systemu działalności szkoleniowo-metodycznej, w których uwzględniono postanowienia

⁶¹ Trzy w 2016 r., dwie w 2017 r. i jedną w 2018 r.

⁶² W wytypowanej próbie.

„Instrukcji o działalności szkoleniowo-metodycznej”⁶³. W działalności szkoleniowej przestrzegano uregulowań wynikających z tych poradników.

NIK pozytywnie ocenia także badanie poziomu jakości i realizacji celów szkoleń oraz poziomu i jakości działalności metodycznej, które opierało się nie tylko na wewnętrznych działaniach, np. hospitacje, narady szkoleniowe czy egzaminy, ale również na badaniu opinii szkolonych żołnierzy.

OBSZAR

4. Nadzór i kontrola działalności jednostek szkolnictwa wojskowego

Opis stanu faktycznego

4.1. W latach 2016-2018 obowiązywały zasady działalności kontroli procesu szkolenia w CSAiU określone w *Poradniku metodycznym „System działalności szkoleniowo-metodycznej Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia”*⁶⁴ oraz (od 2017 r.) w *Poradniku metodycznym „Działalności szkoleniowo-metodycznej Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia”*⁶⁵.

Zakres ramowy prowadzonych kontroli wytyczała „Instrukcja o działalności szkoleniowo-metodycznej”⁶⁶. Podczas realizacji kontroli uwzględniano też plany działalności szkoleniowo-metodycznej CSAiU opracowywane przez Szefa Sekcji Metodyki Nauczania Centrum na dany rok kalendarzowy i zatwierdzone przez Komendanta. Ponadto w Centrum opracowywane były miesięczne plany hospitacji zajęć, w których ujmowano kontrole zajęć szkoleniowych i szkoleniowo-metodycznych, realizowanych w danym miesiącu bieżącego roku. Każdy plan miesięczny wskazywał konkretną jednostkę zajęć, osobę kontrolowaną, osobę kontrolującego oraz termin realizacji kontroli. Plan przygotowywany był przez Szefa Sekcji Metodyki Nauczania CSAiU⁶⁷ i zatwierdzany przez Komendanta.

Do dokumentowania poszczególnych rodzajów kontroli stosowano:

- a) sformalizowaną notatkę z kontroli działalności szkoleniowo-metodycznej⁶⁸ – w przypadku kontroli ujętych w planie działalności szkoleniowo-metodycznej Centrum na dany rok;
- b) sformalizowaną notatkę z hospitacji zajęć – w przypadku kontroli objętych miesięcznym planem hospitacji zajęć;
- c) wpis kontrolującego w dzienniku lekcyjnym grupy szkoleniowej, której zajęcia dydaktyczne były kontrolowane – w przypadku kontroli doraźnych (bieżących).

W latach 2016-2018 w CSAiU przeprowadzono 21 kontroli działalności szkoleniowo-metodycznej, ujętych w planie działalności szkoleniowo-metodycznej Centrum na dany rok, w tym: osiem w 2016 r., dziewięć w 2017 r. i cztery w 2018 r. Kontrole przeprowadziła Sekcja Metodyki Nauczania CSAiU. W wyniku 16 z 21 kontroli (cztery w 2016 r., osiem w 2017 r., cztery w 2018 r.) stwierdzono: a) uchybienia; b) błędy merytoryczne w dokumentacji kursu; c) braki w planach-konspektach zajęć. Sformułowano zalecenia pokontrolne mające na celu usunięcie ww. uchybień, błędów i braków. Kontrolowani wykonali te zalecenia, co potwierdzili szefowie komórek kontrolowanych w meldunkach na odprawach tygodniowych prowadzonych przez Komendanta.

⁶³ Szkol. 816/2009.

⁶⁴ Sygn. CSAiU JB Wewn.-2/2010 z 2010 r.

⁶⁵ Sygn. CSAiU wewn.-9/2017 z 2017 r.

⁶⁶ Wprowadzona do użytku w Siłach Zbrojnych RP rozkazem nr 955/Szkol./P7 Szefa Sztabu Generalnego WP z 21 grudnia 2009 r. (Sygn. szkol. 816/2009 z 2009 r.).

⁶⁷ Sporządzany według wzoru określonego stosownym załącznikiem do obowiązującego w danym czasie jednego z dwóch ww. poradników metodycznych, tj. załącznikiem nr 15 do poradnika z 2010 r. i załącznikiem nr 11 do poradnika z 2017 r.

⁶⁸ Sporządzany według wzoru określonego, odpowiednio: załącznikiem nr 18 do ww. poradnika metodycznego z 2010 r. lub załącznikiem nr 14 do analogicznego poradnika z 2017 r.

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono 195 hospitacji objętych miesięcznymi planami hospitacji zajęć (44 w 2016 r., 78 w 2017 r. i 73 w 2018 r.). Hospitacje te dokumentowano notatkami. Hospitacje przeprowadziła Sekcja Metodyki Nauczania CSAiU, kierownicy cykli przedmiotowych i komendanci kontrolowanych ośrodków szkolenia, a także (w pojedynczych przypadkach) lektor i kierownik Ośrodka Doskonalenia Znajomości Języków Obcych.

W kontrolowanym okresie przeprowadzono też 257 kontroli doraźnych (bieżących) udokumentowanych wpisem dokonywanym przez kontrolującego w dzienniku lekcyjnym grupy szkoleniowej (78 w 2016 r., 99 w 2017 r. i 80 w 2018 r.). Obejmowały one kursy doskonalenia zawodowego żołnierzy (223 kontrole) oraz szkolenia kandydatów na podoficerów (34 kontrole). Przeprowadzali je zwierzchnicy służbowi osób szkolących. Kontrole te miały charakter doradczo-nadzorczy, a formułowane w ich trakcie zalecenia ustne były na bieżąco realizowane.

(akta kontroli str. 1164-1204)

4.2. W latach 2016-2018 przeprowadzona została w Centrum jedna kontrola zewnętrzna dotycząca procesu szkolenia⁶⁹. Była to „kontrola w trybie uproszczonym”, zarządzana przez Szefa Sztabu Generalnego WP z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej, przeprowadzona przez Sztab Generalny WP od 13 do 15 grudnia 2016 r. Zakres przedmiotowy (temat) kontroli obejmował obszar „pokojuowe funkcjonowanie”, dział „system szkolenia”, przedmioty „działalność szkoleniowo-metodyczna” i „proces przygotowania do przewidywanych stanowisk służbowych”. Z kontroli tej zostało sporządzone sprawozdanie⁷⁰, podpisane 9 stycznia 2017 r. przez Szefa Sztabu Generalnego WP. W ww. sprawozdaniu odnotowano m.in., że:

- Komenda CSAiU właściwie realizuje zadania wynikające z wytycznych w zakresie realizacji działalności szkoleniowo-metodycznej w Centrum, szkolenia kandydatów na oficerów i podoficerów, żołnierzy służby przygotowawczej oraz szkolenia kursowego w ramach systemu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych;
- uzupełnianie personelem komórek wewnętrznych (pododdziałów) umożliwia realizację procesu szkolenia.

W zaleceniach pokontrolnych sformułowanych w przytaczanym sprawozdaniu z kontroli zwracano uwagę m.in. na to, żeby:

- a) systematycznie doskonalić umiejętności szkoleniowo-metodyczne kadry dydaktycznej i instruktorskiej;
- b) przyjąć jako dobrą praktykę planowanie corocznie w styczniu kursu szkoleniowo-metodycznego, z uwagi na możliwość wdrożenia wytycznych przekazywanych z Dowództwa Generalnego RSZ w IV kwartale poprzedniego roku;
- c) zwrócić uwagę na większą staranność przy zachowaniu spójności pomiędzy dokumentami planistycznymi i wykonawczymi.

Jak wyjaśnił Zastępca Komendanta, w CSAiU opracowano harmonogram wdrażania zaleceń z ww. kontroli i „zrealizowano wszystkie przedsięwzięcia wynikające z przedmiotowego harmonogramu”.

(akta kontroli str. 1205-1207)

⁶⁹ Ponadto w tym okresie Centrum kontrolowane było trzykrotnie przez Wojskowy Ośrodek Medycyny Prewencyjnej w Bydgoszczy w zakresie stanu sanitarnohigienicznego oraz przez Dowództwo Generalne RSZ w zakresie organizacji i funkcjonowania systemu ochrony obiektów, a także przez Delegaturę Departamentu Kontroli MON w Bydgoszczy – kontrola działalności gospodarczej w zakresie działów zaopatrzenia obowiązujących w Siłach Zbrojnych RP.

⁷⁰ Nr P3P7/54/17.

4.3. W okresie objętym kontrolą CSAiU podejmował działania w celu umożliwienia składania skarg i wniosków przez żołnierzy, pracowników cywilnych i uczestników szkoleń Centrum oraz przez osoby spoza CSAiU.

W 2016 r. do Komendanta zostały skierowane cztery skargi. Trzy z nich uznano za bezzasadne. Jedną ze spraw skierowano do dodatkowego rozpatrzenia przez Żandarmerię Wojskową. W toku dalszego dochodzenia nie potwierdzono zasadności skargi.

W 2017 r. do Komendanta zostały wniesione dwie skargi, od osób cywilnych. Obie uznane zostały za bezzasadne. W 2018 r. do Komendanta nie wpłynęła żadna skarga.

(akta kontroli str. 1208-1269)

*Stwierdzone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Nadzór i kontrola były prowadzone w Centrum prawidłowo. Organizacja kontroli wewnętrznej umożliwiała skontrolowanie wszystkich najważniejszych aspektów procesu szkolenia, takich jak prawidłowość jego przebiegu, właściwy jego poziom oraz stan dyscypliny szkolonych i szkolących. Osoby kontrolujące wypełniały swoje obowiązki z należytą starannością, sumiennie i we właściwym czasie, zgodnie z planami i uregulowaniami wewnętrznymi obowiązującymi w CSAiU. Działania kontrolne były dokumentowane we właściwej formie a wykonanie zaleceń pokontrolnych egzekwowane. Zrealizowano również zalecenia kontroli zewnętrznej. W załatwianiu skarg kierowanych do Komendanta przestrzegano obowiązujących w Centrum uregulowań oraz przepisów prawa powszechnie obowiązującego.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

Bydgoszcz, maja 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Kontroler
Wiesław Janowski
Główny specjalista kontroli państwowej

p.o. Dyrektor
Barbara Antkiewicz

.....
podpis

.....
podpis